

ארגון רבני צהה
היהדות של כולנו

הלכות חנוכה בימים ההם בזמן הזה

כסלו תשפ"ד • חרבות ברזל

בימים אלו, שבהם אנו עדים לגבורתם של חיילי צה"ל ואנשי כוחות הביטחון, אנו נזכרים בגבורתם העתיקה של המכבים, לפני אלפי שנים, כאשר גירשו מארצנו את היוונים אשר ביקשו להשליט עלינו את מרותם ותרבותם. מדינת ישראל ולוחמיה, החזית והעורף, הם המשך ישיר למסורת מפוארת של מאבק עיקש ונחוש על ערכי העם היהודי ומורשתו ההיסטורית. נרות חנוכה, המאירים לנו את הדרך בלילות החורף הארוכים, מסמנים לנו את ציר ההתקדמות. האור יגרש את החושך.

בהלכות המובאות כאן שמנו דגש על שאלות המיוחדות לימים הללו: הדלקת נרות לחיילים בתעסוקה מבצעית, למשפחות שבהן אבי המשפחה מגויס, למשפחות השוהות בבית מלון, ועוד.

חנוכה שמח!

שמחה, הלל והודאה

- א. ימי החנוכה הם ימי שמחה, ימים של הלל והודאה על הניסים, על התשועות ועל המלחמות. למרות המצב המורכב, יש מקום לשמחה ולהודאה על הניסים שעשה הקב"ה לאבותינו ולנו - יחד עם הדאגה והתפילות לשלום החטופים, החיילים והפצועים.
- ב. בימי החנוכה אין אומרים תחנון, אולם ממשיכים לומר פרקי תהילים, "אבינו מלכנו" ותפילות לניצחונם של חיילי צה"ל ולשלום החטופים.
- ג. בכל שמונת ימי החנוכה אומרים הלל שלם בברכה. אישה האומרת הלל, נחלקו הפוסקים אם תברך, וכל אחת תנהג כמנהג משפחתה.
- ד. אומרים "על הניסים" בתפילה ובברכת המזון.
- ה. נהגו הנשים שלא לעשות מלאכה בשעה שהנרות דולקים. המנהג הוא דווקא בחצי שעה הראשונה.

מצוות הדלקת נרות

- א. הכל חייבים בהדלקת נר חנוכה - גברים ונשים.
- ב. עיקר מצוות הדלקת נרות היא "נר איש וביתו" - נר אחד, בכל יום, בעבור כל בני הבית. המנהג המקובל הוא להדיר ולהוסיף נר אחד בכל יום. למנהג הספרדים, אחד מבני הבית מדליק בעבור כולם - וכולם יוצאים ידי חובה בהדלקתו. למנהג האשכנזים, כל אחד מבני הבית מדליק לעצמו, אבל אדם נשוי מדליק גם בעבור אשתו, וכן אישה יכולה להדליק בעבור בעלה (ויש שנהגו שגם הנשים מדליקות לעצמן).
- ג. חייל שנמצא בפעילות מבצעית שאינה מאפשרת הדלקת נרות, בגלל הפעילות או בגלל אפשרות חשיפה לאויב - פטור מהדלקת נרות. "העוסק במצווה פטור מן המצווה".
- ד. כאשר אבי המשפחה מגויס, תדליק המשפחה כרגיל בביתה. וראו להלן דברינו לגבי השאלה כיצד יקיים החייל את המצווה במקום שבו הוא נמצא ואם נכון להמתין לו אם עתיד הוא לשוב הביתה בשעה מאוחרת.

מקום מצוות ההדלקה - לחיילים

- א. חייל נשוי שאשתו מדליקה בביתם - יוצא ידי חובה בהדלקתה.
- ב. חייל רווק שעיקר ביתו בבית הוריו והוא נמצא בלחימה או במתקן ארעי - יכול לסמוך על ההדלקה שמדליקים בביתו.
- ג. חייל רווק שעיקר ביתו בבית הוריו והוא נמצא בבסיס קבוע: למנהג האשכנזים - נכון שידליק בעצמו; ולמנהג הספרדים - יוצא הוא בהדלקה שמדליקים בביתו.
- ד. חייל רווק שאיננו גר בבית הוריו - חייב בהדלקה לעצמו, הן למנהג האשכנזים, הן למנהג הספרדים.
- ה. חייל נשוי שאשתו ישנה במקום אחר, כגון בית הוריה - ידליק בברכה במקום שבו הוא נמצא. בשעת הצורך, יכול הוא לצאת ידי חובה בהדלקה של אשתו או של חמיו.
- ו. חייל אשכנזי נשוי יכול לכוון שלא לצאת בהדלקה של אשתו ולהדליק בברכה בעצמו, אך רצוי שיקדים את הדלקתו להדלקתה. כך נכון לנהוג כשאין במקום שבו הוא נמצא אדם אחר שמדליק בברכה.
- ז. גם מי שיוצא ידי חובה בהדלקה שמדליקים עליו בביתו, נכון שיהיה נוכח בהדלקת נרות של מי שמחויב בכך - ויענה אמן על הברכות.
- ח. מי שלא הדליק ואינו עתיד להדליק באותו לילה, וגם אין מדליקים עליו בביתו - אם הוא רואה נר חנוכה, מברך עליו "שעשה ניסים" ובלילה הראשון מברך גם "שהחיינו".
- ט. חייל שנמצא בבסיס ומדליק לעצמו, אם אין חשש לשריפה ואין הוראה שאוסרת זאת - ידליק נרות בפתח חדרו או בתוכו וישהה ליד הנרות כל זמן שהם דולקים.
- י. בבסיסים צבאיים נוהגים להדליק בחדר האוכל, בעבור כל החיילים. על פי פסיקת הרבנות הצבאית, גם חייל שלא נמצא בבסיס בזמן שהנרות דולקים אך ישן בבסיס זה - יוצא ידי חובה בהדלקה זו.
- יא. **חייל ששוהה במקום שאיננו בית - תחת כיפת השמיים, במגן שאיננו מקורה, באוהל סירים או בספינה שאיננה מקורה - נחלקו הדעות אם חייב הוא בהדלקה. במצב כזה ידליק החייל נרות בלי ברכה, אם התנאים מאפשרים זאת ואין הוראה שאוסרת הדלקה. גם חייל אשכנזי יכול במקרה זה לבקש מאביו שידליק בעבורו.**
- יב. **חייל השוהה באוהל גדול (אוהל 11 או 12) - מדליק בברכה בסמוך לפתח, בכפוף להנחיות הבטיחות.**
- יג. **על פי ההלכה, גם כלי תחבורה סגור, כמו טנק או נגמ"ש, נחשב לבית וניתן להדליק בו, אך מטעמי בטיחות אין להדליק בכלים אלו אלא אם כן ניתנה הנחיה מפורשת אחרת.**
- יד. **כאשר שוהים יחד עשרה חיילים, גם במקום שאיננו כשר להדלקה, רשאים הם להדליק במקום בברכה (וראו להלן דין הדלקה בבית הכנסת).**
- טו. חייל שעובר במשך הערב ביותר מבסיס אחד, צריך להדליק נרות חנוכה במקום שבו הוא ישן - ולא יברך על הנרות במקום אחר.
- טז. חייל שנמצא בבסיס שבו שהה וישן ביום הקודם אך עתיד הוא לישון בלילה זה בבסיס אחר - יכול להדליק בברכה באחד משני המקומות. אם הוא מגיע למקום השני בשעה מאוחרת, מוטב שידליק במקומו הראשון.
- יז. חייל שנמצא בערב בסיס הקבוע שלו, ועתיד להיות בלילה בשטח, גם אם הוא ישן בשטח - ידליק בבסיס.

ארגון רבני צהר
היהדות של כולנו

הלכות
חנוכה
בימים
ההם
בזמן
הזה

כסלו תשפ"ד • חרבות ברזל

ארגון רבני צהר
היהדות של כולנו

הלכות חנוכה בימים ההם בזמן הזה

כסלו תשפ"ד • חרבות ברזל

הדלקה בבית מלון

- א. מי שמתארח בבית מלון ומדליקים עליו בביתו, פטור מהדלקה. אם כל בני המשפחה מתארחים יחד במלון, ידליקו נרות שם.
- ב. מי שפונה לבית מלון, בית המלון הוא ביתו. אם ניתן, ידליק נרות בפתח החדר המיוחד לו או בחלון הפונה לרשות הרבים וישהה בחדר בשעה שהנרות דולקים. אם ההדלקה בחדר מסוכנת או אסורה, ידליק נרות בחדר האוכל או בחדר אחר שניתן להדליק בו.

הדלקה לאורחים

- א. מי שמתארח בערב אצל הוריו או אצל אחרים ואינו מתכוון לישון שם, חייב בהדלקה בביתו. נכון שידליק בביתו בשעת צאת הכוכבים, ואם אפשר - ישהה זמן־מה בסמוך לנרות ורק אחר כך ייסע למקום שבו הוא מתארח.
- ב. אם האדם ישן במקום שבו הוא מתארח, זהו ביתו. למנהג הספרדים, ישתתף בפרוטה בנרות או שבעל הבית ייתן לו במתנה חלק בנרות; ולמנהג האשכנזים, ידליק לעצמו. אם יש לו שם דירה נפרדת, ידליק בה לכל הדעות.

הדלקת נרות בבית הכנסת ובמקומות ציבוריים

- א. מדליקים נרות בברכה בבית הכנסת אך אין יוצאים ידי חובה בהדלקה זו - ויש להדליק בברכה גם בבית.
- ב. נחלקו הדעות אם ניתן להדליק בברכה בהתאספות ציבורית שאיננה בבית הכנסת - מסיבה וכדומה - ולמעשה יתפללו שם ערבית ואז ניתן לברך על ההדלקה. גם אם נמצאים שם אנשים שאינם מדליקים בביתם, ניתן להקל ולברך. המנהג בצה"ל הוא להדליק בחדר האוכל בברכה בעבור כולם.

מקום הנחת הנרות

- א. המקום הראוי להדלקה הוא פתח הבית. ניתן להדליק גם על אדן החלון. אם אין אפשרות אחרת, ידליק בתוך הבית.
- ב. מצווה להדליק בפתח מצד שמאל, כדי שתהא מזוזה מימין ונר חנוכה משמאל; וכשאין מזוזה, מדליק בצד ימין.
- ג. בכל מקום שבו מדליקים את הנרות, צריך שיהיה ניכר שההדלקה היא לשם מצווה ולא לשם שימוש באור.

ארגון רבני צהר
היהדות של כולנו

הלכות חנוכה בימים ההם בזמן הזה

כסלו תשפ"ד • חרבות ברזל

ברכות

- א. מברכים על הנרות שתי ברכות: "להדליק נר (של) חנוכה" ו"שעשה ניסים". ביום הראשון מברכים גם "שהחיינו".
- ב. אם שכח לברך "שהחיינו" בהדלקת נרות ביום הראשון, או שלא הדליק כלל, יברך "שהחיינו" ביום השני (או ביום הראשון שייזכר בכך או כשידליק לראשונה).
- ג. אם ביום הראשון יצא ידי חובה בהדלקה של אשתו או של אביו, כשמדליק ביום אחר נחלקו הדעות אם מברך "שהחיינו" (משנה ברורה - אינו מברך; חזון עובדיה - מברך).

זמן הדלקת נרות

- א. עיקר זמן הדלקת נרות הוא בצאת הכוכבים (מעט לפני 17:00, בחנוכה תשפ"ד בארץ ישראל) ובחצי השעה שאחרי צאת הכוכבים (ויש נוהגים להדליק בשקיעת החמה, בשעה 16:35-16:40 בערך). הנרות צריכים לדלוק חצי שעה לכל הפחות.
- ב. **ניתן לאחר את ההדלקה, כל עוד היא בשעות הערב, בזמן שאנשים מסתובבים בחוץ. נכון לאחר את ההדלקה כדי שבני הבית או החיילים בבסיס יהיו שותפים יחד להדלקה.**
- ג. אם לא הדליק בשעות הערב, ניתן להדליק כל הלילה בברכה, ובתנאי שאנשים עודם מסתובבים בחוץ ורואים את הנרות או שבני הבית ערים ורואים את הנרות. אם כולם ישנים ולא צפויים להסתובב אנשים בחוץ, ידליק בלי ברכה.
- ד. בשעת הצורך, ניתן להקדים את ההדלקה עד פלג המנחה (15:35 בחנוכה תשפ"ד, בארץ ישראל) ובתנאי שהנרות ידלקו - לכל הפחות - עד 17:30.

במה מדליקים?

- א. **כל השמנים והפתילות וכל סוגי הנרות כשרים לנר חנוכה, אך צריך שתהיה להבה של נר ופתילה, ולא מדורה. אין להדליק ב"גוזניקים" וכדומה.**
- ב. מצווה מן המובחר להדליק בשמן זית.
- ג. בשעת הצורך ניתן להדליק גם בשמן מנועים, ובתנאי שהבעלים או האחראים על השמן נתנו רשות להשתמש בו.
- ד. לא ניתן לברך על נורה חשמלית. מי שנמצא במקום שלא ניתן להדליק בו נר - כגון ספינה, צוללת או טנק - ידליק נורת להט כנר חנוכה ולא יברך על ההדלקה.
- ה. אין צורך להדליק את הנרות בחנוכייה דווקא וניתן להניחם בקו ישר על כל משטח.
- ו. כאשר אנשים רבים מדליקים נרות חנוכה במקום אחד, כל אחד לעצמו, למשל בבית מלון - צריך שהנרות של כל אחד ואחד יהיו נבדלים וניכרים מנרות רעהו.

ארגון רבני צהר
היהדות של כולנו

הלכות חנוכה בימים ההם בזמן הזה

כסלו תשפ"ד • חרבות ברזל

נרות שכבו או שצריך לכבותם

- א. יש להדליק את הנרות במקום שבו הם אינם עשויים לכבות ברוח מצויה או בגשם. אם צפוי שהנרות ייכבו, אין להדליק בברכה.
- ב. אם הדליק והנרות כבו ברוח שאינה מצויה או מסיבה אחרת, אין חובה להדליקם שוב.
- ג. אם יודע שיצטרך לכבות את הנרות בתוך חצי שעה, ידליק בלי ברכה. אם הדליק בברכה ונאלץ לכבות את הנרות בתוך הזמן, רשאי לכבותם ואין צריך לחזור ולהדליקם.
- ד. לאחר חצי שעה ניתן לכבות את הנרות אך ראוי להשאירם דולקים.
- ה. אין להדליק את הנרות במקום אחד ולהניחם במקום אחר.

מספר הנרות - מקרים מיוחדים

- א. מי שאין לו מספיק נרות, ידליק בכל יום נר אחד. אם יש לו נר נוסף, ידליק ביום השני שניים. ביום השלישי ואילך, אם אין לו נרות כמספר היום - ידליק נר אחד.
- ב. הדלקת השמש איננה חובה, ואם אין מספיק נרות - ידליק בלי שמש.
- ג. מי שלא הדליק באחד הימים - מדליק ביום שאחריו כמספר הנרות של אותו יום.

סופגניות ולביבות

מנהג ישראל לאכול בחנוכה סופגניות ולביבות. לחיילים שמקבלים משלוח של מאכלים כאלו או מאכלים אחרים: אם המקור הוא מסחרי, יש צורך בתעודת כשרות גם אם המאכלים הובאו כתרומה; אם המקור איננו מסחרי, ניתן לסמוך על אמירה או כתיבה שהאוכל כשר.

הרב דוד סתיו

יו"ר ארגון רבני צהר
ורב העיר שהם

